

NÂNG CAO MỐI QUAN HỆ HỢP TÁC ĐỐI TÁC VIỆT NAM - EU LÊN TẦM CAO MỚI

Đoàn Tất Thắng

Cộng tác viên khoa học của Tạp chí Nghiên cứu Châu Âu

Liên minh Châu Âu (EU) sau 50 năm hình thành và phát triển được đánh giá là mô hình liên kết khu vực thành công nhất trên thế giới. Hiện nay, với 27 quốc gia thành viên, chiếm 30% GDP, 41% thương mại và 43% đầu tư toàn cầu, EU là một trung tâm chính trị, kinh tế, văn hoá, khoa học và công nghệ hàng đầu thế giới. EU cũng đang đẩy mạnh tiến trình nhất thể hoá về kinh tế, tiền tệ và chủ trương xây dựng Khối thành một cực mạnh trên thế giới, có chính sách chung về đối ngoại và quốc phòng.

Từ khi thiết lập quan hệ ngoại giao năm 1990, quan hệ giữa Việt Nam với hầu hết các nước thành viên EU đã phát triển tích cực trên tất cả các lĩnh vực. Là khu vực có tiềm lực kinh tế mạnh, trình độ phát triển cao về khoa học công nghệ và phát triển nguồn nhân lực, EU là đối tác giàu tiềm năng và quan trọng của Việt Nam. Hiện nay, các nước thành viên EU là một trong những nhà cung cấp ODA hàng đầu cho Việt Nam, với tổng số viện trợ từ năm 1995 đến nay là 6,7 tỷ USD. Riêng trong năm 2007, con số này đã là 940 triệu USD.

Các chương trình dự án hợp tác của EU tập trung vào các lĩnh vực ưu tiên, và đã mang

lại hiệu quả thiết thực cho công cuộc phát triển kinh tế - xã hội của Việt Nam; Cụ thể đã góp phần phát triển nông thôn, miền núi, vùng sâu, vùng xa, đào tạo nguồn nhân lực, phát triển y tế, giáo dục, nâng cao năng lực quản lý doanh nghiệp, hỗ trợ cải cách hành chính, tư pháp, ngân hàng, tài chính và hội nhập kinh tế quốc tế.

Để tăng cường hơn nữa quan hệ mọi mặt với EU, tháng 6/2005, Chính phủ Việt Nam đã thông qua Đề án tổng thể quan hệ Việt Nam - EU và Chương trình hành động của Chính phủ về phát triển quan hệ Việt Nam - EU đến 2010, và định hướng tới 2015 với mục tiêu đưa hợp tác Việt Nam - EU lên tầm cao mới theo phương châm “Quan hệ đối tác bình đẳng, hợp tác toàn diện, lâu dài và tin cậy vì hoà bình và phát triển”. Tháng 10/2007, EU đã chính thức đề nghị Việt Nam tiến hành đàm phán Hiệp định Đối tác và Hợp tác (PCA) thay thế cho Hiệp định khung về hợp tác Việt Nam - EU năm 1995, tạo khuôn khổ mới cho sự phát triển toàn diện và lâu dài quan hệ Việt Nam và EU trên nhiều lĩnh vực, đặc biệt là kinh tế, thương mại, đầu tư, tăng cường sự hợp tác Việt Nam - EU trong khuôn

khô đa phương để giải quyết các vấn đề mang tính toàn cầu.

Với một nền kinh tế đang phát triển và chuyển đổi, Việt Nam không chỉ mong muốn tăng cường quan hệ hữu nghị, hợp tác phát triển với EU, mà còn muốn tranh thủ sự ủng hộ, giúp đỡ của EU trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế. Chuyến thăm Việt Nam chính thức của Chủ tịch EC Jose Manuen Barroso tháng 11/2007 mới đây một lần nữa khẳng định mong muốn tăng cường hiểu biết và thúc đẩy mối quan hệ hợp tác lâu dài giữa EU và Việt Nam, góp phần giúp EU hiểu rõ hơn tình hình phát triển trên nhiều lĩnh vực của Việt Nam, đặc biệt sau khi Việt Nam gia nhập Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO) và trở thành Ủy viên không thường trực Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc.

Mối quan hệ đối tác giữa EU và ASEAN trong 30 năm qua cũng đã phát triển mạnh mẽ, ASEAN đã trở thành đối tác thương mại lớn thứ 5 của EU sau Mỹ, Nhật Bản, Trung Quốc và Liên bang Nga. Các chỉ số thương mại năm 2006 cho thấy EU đang là thị trường lớn thứ hai của các nước Đông Nam Á, trong đó Việt Nam được đánh giá là có tiềm năng và vị thế quan trọng trong khu vực, chắc chắn sẽ tiếp tục phát huy vai trò của mình, góp phần tăng cường đoàn kết và hợp tác giữa EU-ASEAN.

Trong bài viết nhân dịp tham dự cuộc họp thượng đỉnh kỷ niệm 30 năm thiết lập quan hệ đối tác EU - ASEAN, Chủ tịch Ủy ban Châu Âu Jose Manuen Barroso đã khẳng định: “Trong những năm gần đây, quan hệ giữa Liên minh Châu Âu và ASEAN đã phát

triển mạnh mẽ. Quan hệ thương mại và đầu tư song phương tăng trưởng mạnh. ASEAN đã và đang là một đối tác thương mại quan trọng của EU hơn cả Nhật Bản, Hàn Quốc hoặc Ấn Độ. EU chiếm khoảng 11% tổng thương mại của ASEAN. Nguồn vốn đầu tư trực tiếp của EU vào ASEAN trong những năm gần đây lớn hơn nguồn vốn của EU đầu tư vào các đối tác châu Á khác”.

Với quy mô hợp tác phát triển rộng lớn, EU đã cam kết khoản ngân quỹ 1,25 tỷ Euro cho hợp tác phát triển với các nước Đông Nam Á. Tài trợ của EU cho hội nhập khu vực đạt mức 10 triệu USD một năm. Chủ tịch Ủy ban Châu Âu cũng nhấn mạnh trong bài viết của mình rằng: “EU hiện đang là đối tác thương mại lớn thứ hai của ASEAN. Còn khối ASEAN là khối thương mại tổng thể lớn thứ 5 của EU. Các con số này không chỉ cho thấy sức nặng của quan hệ kinh tế hiện có của chúng tôi mà còn chỉ rõ tiềm năng phát triển của mối quan hệ này”.

Chủ tịch EU mong muốn tiến tới ký Hiệp định Tự do mậu dịch giữa EU và ASEAN, ông cho rằng: “Việc tự do hoá hơn nữa đầu tư và thương mại song phương sẽ mang đến những lợi ích đáng kể cho xã hội chúng ta. Chúng ta cần sử dụng động lực đã có của việc triển khai các cuộc đàm phán FTA giữa EU và ASEAN và hướng tới nhanh chóng ký kết một Hiệp định Tự do mậu dịch (FTA) toàn diện và có ảnh hưởng sâu rộng. Các nghiên cứu và phân tích kinh tế đã cho thấy rằng một hiệp định hẹp và ít tham vọng sẽ không mang đến những lợi ích giống như hiệp định toàn diện

mà chúng ta mong muốn. Đó là lý do tại sao chúng ta phải tiếp tục đẩy mạnh hoài bão như chúng ta đã thoả thuận khi khởi động các cuộc đàm phán”.

Những lợi ích có thể hưởng lợi được từ FTA giữa EU và ASEAN là rất lớn, trước hết là sự đa dạng hoá trong hoạt động thương mại, đặc biệt giữa những bên có quy định ưu đãi thương mại. Bên cạnh đó cũng tạo ra những dịch vụ thương mại mới, hàng hoá và dịch vụ tốt có chất lượng cao. Hiệp định có thể tạo thêm 40% lợi ích kinh tế, và các quốc gia ASEAN bình quân có thể gia tăng thêm được 2,2% GDP của mình. Dự đoán này cũng rất đúng với Việt Nam và chúng ta không thể bỏ qua lợi ích này. Việt Nam với vai trò điều phối viên có một vị trí tích cực, làm sao thuyết phục được các nước thành viên trong ASEAN chấp nhận sự nhân nhượng để đưa ra được một bản chào hợp lý nhất và mang tính đại diện cao nhất, nhằm nhanh chóng đi tới ký kết Hiệp định Tự do mậu dịch EU - ASEAN.

Việt Nam là quốc gia đầu tiên xây dựng chương trình hành động chiến lược dài hạn cho quan hệ Việt Nam - EU so với các nước trong khối ASEAN. Điều này xuất phát từ những thành tựu kinh tế đáng khích lệ trong thương mại song phương giữa Việt Nam và Liên minh Châu Âu (EU) thời gian qua. Hiện nay EU là đối tác thương mại hàng đầu của Việt Nam. Năm 2006, kim ngạch thương mại hai chiều đạt 10,2 tỷ USD, xuất khẩu của Việt Nam sang EU đạt xấp xỉ 7 tỷ USD, EU chiếm tỷ trọng 17% tổng kim ngạch ngoại thương của Việt Nam.

Có thể thấy EU là thị trường mục tiêu tiềm tàng lớn nhất đối với Việt Nam, trong các nước nhập khẩu lớn nhất là: Đức, Áo (800 triệu - 1 tỷ USD/năm), kế đến là Pháp, Ý, Anh (500-700 triệu USD/năm), gồm các sản phẩm: dệt may, giày dép, nông sản, thủ công mỹ nghệ... Tốc độ tăng trưởng bình quân 2-3%/năm. Các nước xuất khẩu lớn nhất vào thị trường Việt Nam như Italia, Hà Lan, CHLB Đức, khoảng 500-700 triệu USD/năm, gồm máy móc, trang thiết bị, phân bón, dược phẩm...

Một điều mà các doanh nghiệp Việt Nam quan tâm (nhất là các doanh nghiệp vừa và nhỏ) là khối EU hiện nay đã là 27 thành viên trong đó bao gồm các nước mới gia nhập Đông Âu. Đây là những thị trường có yêu cầu không cao, trong khi mức thuế suất thì chênh lệch nhau ở tất cả các nước EU. Đây chính là cơ hội cho các doanh nghiệp Việt Nam, nhất là đối với các doanh nghiệp nhỏ và vừa.

Ngoài ra, EU còn là khối nước có đầu tư lớn nhất tại Việt Nam: 9,94 tỷ USD vốn FDI đã đăng ký với 740 dự án, tuyển dụng tới 23.000 lao động và 940 triệu vốn ODA năm 2006. Đây là những lợi ích thiết thực nhất trong quan hệ thương mại Việt Nam và EU, và còn tiếp tục phát triển mạnh hơn nữa trong tương lai gần. Một Hiệp định Tự do mậu dịch ASEAN - EU không chỉ đem lại lợi ích thực cho hai phía ASEAN và EU mà trung tâm hết, đó còn là lợi ích và cơ hội cho thị trường Việt Nam tiếp tục được mở ra, theo sau với gia nhập WTO của Việt Nam.

Trong chuyến thăm và hội đàm với Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng của Việt Nam tháng 11/2007 vừa qua, Chủ tịch EU khẳng định tiếp tục hỗ trợ những nỗ lực của Việt Nam nhằm vượt qua những thách thức phát triển kinh tế - xã hội. 304 triệu Euro cam kết giúp Việt Nam từ nay đến 2013 là minh chứng cho cam kết đó. EU cũng cam kết sẽ tiếp tục duy trì hỗ trợ ODA cho Việt Nam. Hai bên thoả thuận tăng cường hợp tác, đưa quan hệ kinh tế, thương mại và đầu tư giữa hai bên, nâng kim ngạch thương mại hai chiều đạt 15 tỷ Euro vào năm 2010. Phía EU mong muốn tiếp tục đầu tư nhiều hơn vào các dự án cơ sở hạ tầng, kinh tế xã hội của Việt Nam.

Về việc công nhận Việt Nam là nền kinh tế thị trường, phía EU cho rằng đây chỉ là vấn đề kỹ thuật. EU sẽ sớm xem xét đề nghị của Việt Nam và công nhận Việt Nam là nền kinh tế thị trường. EU cũng đang xem xét để Việt Nam tiếp tục được hưởng quy chế ưu đãi thuế quan.

Liên quan đến việc áp dụng chính sách chống bán phá giá của EU đối với hàng hoá Việt Nam, Chủ tịch EU cho biết sẽ không có bất cứ cuộc điều tra nào tiếp về chống bán phá giá các mặt hàng của Việt Nam. EU cũng sẽ sớm chấm dứt áp dụng thuế chống bán phá giá một số mặt hàng của Việt Nam như giấy da, đèn huỳnh quang, xe đạp...

Lãnh đạo hai bên tuyên bố chính thức khởi động đàm phán Hiệp định Đối tác, Hợp tác giữa Việt Nam và EU. Hiệp định sẽ tạo khuôn khổ cơ bản cho quan hệ hợp tác, đối tác giữa hai bên trong thời gian tới, nâng cao quan hệ hợp tác, đối tác Việt Nam - EU lên một tầm cao mới, sâu sắc hơn./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Vneconomy 19/11/2007.
2. Vneconomy 20/11/2007.
3. Vietnamnet 26/11/2007.
4. Hà Nội Mới 26/11/2007.